

JURICA JERKOVIĆ, PELE I MARADONA

Jerković je među posljednjim romantičarima, koji su i u okviru strogog profesionalizma presađenog na Hajdukov plac – ipak inzistirali na baletu i umjetnosti kao prepoznatljivim dražima nogometa. No maestro nikada nije zapadao u kič. Njegov dizajn Hajdukove igre uvijek je imao smisao, svrhu, cilj, težio katarzi u pogotku

U svih sto godina Hajduk nije imao takvog igrača. Moglo bi se, dakle, razgovarati o tome je li Jurica Jerković najbolji nogometaš Hajduka u njegovoj povijesti. No, ako i ne bi bio najbolji, sigurno bi se plasirao u deset najboljih, ili, ako bi se sastavljala najbolja momčad Hajduka svih vremena, u njoj bi sigurno bio Jurica Jerković.

A kako se ne radi o igraču s bilo koje pozicije, na kojoj bi se još i moglo švercati, nego je u pitanju *desetka*, onda se može reći da je Jurica Jerković već i tom pozicijom na broju deset izabran među rijetke Hajdukove zvijezde. Jer istinskih desetki uvijek je malo, specifični su to igrači, originalni i uglavnom svestrani, tako da se tim elementarnim karakteristikama izdižu iznad sredine.

E sad, ako je Jurica Jerković tu poziciju imao u konkurenciji igrača koji su drimali jugonogometom sedamdesetih, onda se boljeg od njega može tražiti jedino u generaciji pedesetih, koja je slično njegovoj generaciji dominirala jugonogometom i pokupila tri titule prvaka. Tim sustavom eliminacije evo smo začas došli do odgovora: uz Jerkovića boljeg valja tražiti između Frane Matošića i Bernarda Vukasa. I gotovo! Tko bi rekao?

A što s Blažom Sliškovićem? Taj genijalac pripada osamdesetima. I ima li još tko? Ima, Niko Kranjčar. Nije daleko od njih ni Ivica Hlewnjak, u nekim je stvarima bio i bolji. Ali sad već širimo vrstu igrača, pa u iznimne valja ubrojiti i Jolu Vidoševića. Ili, kako ispustiti Aljošu Asanovića iz možda najboljeg manevra svih vremena – s Bobanom i Prosinečkim?!

E, kad se stigne do Prosinečkog, onda se razdanjuje.

Prosinečki je upravo taj tip igrača koji je igrom ponovio Juricu Jerkovića. U Italiji ih zovu iluzionisti, jer imaju neočekivane ideje, pucaju od mašte i blago treneru koji ima takvog igrača: preostaje mu samo da podijeli uloge ostalima i smisli bilo kakvu šablonu od organizacije, jer na scenu stupa generator svih problema za protivnika.

Malo je u povijesti takvih igrača koji kao u malom nogometu prime balun od vratara i sa dva-tri lažna kretanja, driblinga ili varljiva postavljanja – buše protivnika, cijelu momčad odvlače na krivi put, dovode je u nezgodan položaj, na krivoj nozi, bez sigurnog obrambenog garda. I onda, raščerečenog suparnika pravom okomitom ili dijagonalnom loptom bacaju na koljena. A egzekutor, primjerice Žungul,

Šurjak ili netko treći, zamišljenu ideju Jerkovića mora realizirati jednim potezom (davanjem gola) ili najviše s dva – još jednom asistencijom za najbolje postavljenog golgetera, na primjer dijagonala Šurjaku u for, pa njegov centaršut za Žungula na prvu (bližu) stativu i gol.

Takve su akcije iz sedamdesetih ostale u kolektivnom sjećanju kao da su šablone, a da su samo to, onda se ne bi uspjele toliko puta ponoviti jer i protivnik zna za tu elementarnu nogometnu abecedu. Ali u tome i jest štos: dok je lopta u nogama centralnog dirigenta Jerkovića, dotle protivnik nema pojma koja se od tih monumentalnih nogometnih akcija ima dogoditi i ta dvojba je dovoljna.

U biti, Jurica Jerković je svojom interpretacijom nogometa najbolji dokaz da je u pitanju jednostavna dječja igra – o kojoj je uvijek govorio barba Luka Kaliterna – ali da na tom velikom terenu, u uvjetima niza iznenađenja majke prirode, nije lako postići savršenu jednostavnost ako nemaš suptilne izvođače koji su i sami bili grandiozni kreatori. Nogomet bez njih je kao i seks u hladnokrvnog Engleza koji prve bračne noći džentlmenški savjetuje supruzi da što prije zatrudni kako ne bi morali ponavljati te smiješne pokrete.

Bez Jurice Jerkovića nogomet pribjegava industrijskoj proizvodnji konfekcijskih golova, bez riskantnih uloga, a za izvršenje tog poslovnog čina inzistira se na snazi kojom se nadomješta manjak duha i pameti. Profit je zakon.

Jerković je među posljednjim romantičarima, koji su i u okviru strogog profesionalizma već presađenog na Hajdukov plac – ipak inzistirali na baletu i umjetnosti kao prepoznatljivim dražima nogometa. No maestro nikada nije zapadao u kič. Njegov dizajn Hajdukovih igre uvijek je imao smisao, svrhu, cilj, težio katarzi u pogotku. Ono što je Jerković imao i u glavi, a ne samo u nogama, davalo je ton Hajdukovoj igri cijelo jedno desetljeće. Jer su se sve lopte Hajdukova desetljeća sedamdesetih slijevale u Jerkovićev softver, i već sekundu poslije izlazile iz njegove glave u smišljenu kombinaciju.

*Jurica Jerković bio je
Hajdukova zvijezda*

Razumio se u nogometnu geometriju i kao planetarni inicijator baratao je golemim prostorom kao da mu je u džepu, zajedno s preostalih dvadesetak komponenta u kopačkama svoje i protivničke momčadi.

Jerkovićeva moć je rasla, zvali su ga profesorom, maestrom, dirigentom... Publika je nepodijeljeno bila njegova. Strastveno su se mase odavale njegovim kolegama u momčadi, već prema tome tko bi trenutačno bio u modi, ali Jerković je bio konstanta izvan konkurencije. Bili su ga počeli smatrati prirodnom pojavom, gotovo da su se i prestali osvrćati na njegove majstorije. Bilo je očito da Jurica Jerković neće dobro završiti čim prvi put bude za nijansu ispod razine genijalnosti. Zato velikani moraju znati kad je vrijeme za odlazak. Razmažena publika na kraju je prema Jerkoviću znala biti i kritički raspoložena, te je Jurica odlučio da je bolje otići, pogotovo po povratku s odsluženja vojnog roka, kad je malo dobio i na godinama i na težini...

Jerković se međutim od splitske publike rastao na način da je svakom postalo jasno kako zajedno s njime odlazi jedno neponovljivo i bespovratno desetljeće pravog nogometnog teatra u Splitu. Njegovo ime kao pojam baluna kakvog više nema, još uvijek je pokretač uzbudljivih filozofiranja na temu kamo ide nogomet, ali u svadi s njim ostajete kratkih rukava:

»Danas je nogomet otišao daleko naprijed i glupo je uspoređivati naše doba s ovim modernim biznisom i spektaklom, fenomenalnom i neslućenom jurnjavom za loptom i novcem«, govori Jurica Jerković. »Sve je to u redu kad se govori o našem romantičnom dobu, ali ne slažem se da nema umjetnika i danas. A vidi, Messi, Robben, Kuyt, Robinho, Rooney, Ronaldo...«

Jerković, savršena jednostavnost

Jerković mora bit mjerodavan, bio je u terenu i s Peleom, a i s Maradonom, pa gotovo opipljivo može govoriti o različitim nogometnim epohama. U Brazilu je 1971. igrao na Peleovu oproštaju, a 1987. je u Italiji nastupio na humanitarnom spektaklu kad je igrao i Maradona. Na utakmici Peleova oproštaja Jerković je zabio gol, divan felšani šut s dvadesetak metara u lijeve rašlje.

»Džajić je dao gol iz slobodnjaka, a ja nakon dodavanja Oblaka. Poveo sam loptu koji metar i dobro gađao. Moram priznati da kad pucaš s većih udaljenosti, onda zatvoriš oči i drmneš iz sve snage po sredini gola. Lopta dobije krivulju i tako se dogodi lijep pogodak. Pa se o tome priča i više nego što treba. Šteta je što mnogi naši golgeteri tako bjesomučno pucaju i kad su blizu. Pa promaše. Umjesto da umjetnički suptilno plasiraju pokraj izbezumljenog vratara.«

Nezaboravan je Jerkovićev pogodak Boroti u Beogradu. Izbio je sam pred njega, prvi lažnjak, Borota leti desno...

»I taman da ću ga zabit, kad evo njega i lijevo, ustao iz mrtvih. Pa sam morao izvesti još jedan lažnjak da Borotu prikujem na travu. Da Borota nije bio tako brz, ništa od tog lijepog pogotka. Za vještinu su uvijek potrebna dvojica.«

U Jerkovićevo vrijeme dvojica su bili on i Šurjak, on i Žungul, netko se morao otvoriti ili biti spreman da prokuži i stigne Jerkovićeve dijagonalna i duboka okomita rješenja. Ali nikako da to shvati i ondašnji jugoslavenski izbornik Miljan Miljanić.

Umjesto Jerkovića stavljao je na lijevu spojku Aćimovića, uhodanog sa Džajićem u Crvenoj zvezdi, pa se teško probijao i Šurjak. Zbog Miljanićeve rasprodaje na SP-u u Njemačkoj 1974. godine, ni velikan formata Mladena Ramljaka nije mogao doći do izražaja u half-liniji rezerviranoj za beogradski tercet Paunović-Pavlović-Dojčinovski. Ramljak bi završio na desnom beku, pa bi zbog toga bez svojega zasluženog mjesta desnog beka ostao i Džoni.

Kako je Hajduk tih sedamdesetih dominirao jugoslavenskim nogometom, Miljanić je ipak bio prisiljen 1974. na SP pozvati čak sedmoricu iz Hajduka: Rizaha Meškovića, Branu Oblaka, Ivana Buljana, Luku Peruzovića, Dražena Mužinića, Iviću Šurjaka i Juricu Jerkovića. Ali Jerković je ulazio u momčad bliže obrani nego napadu:

»Taj Aćimović je bio igrač koji nije imao ni moju hitrinu, ni udarac, ni centaršut, ni dodavanje, ni asistenciju, ni dribling... On je bio stabilan na nogama, mogao si ga tući do besvijesti. I briljantne partije pružao je u blatu. Ne samo ja, nego pola lige je igralo bolje od njega tu kreatorsku ulogu lijeve spojke.«

Jerković je sitno odigrao na SP-u u Njemačkoj, a u Španjolskoj 1982. još manje. Glasoviti švicarski menadžer Vogel, koji je dobro poznao Jerkovićevih devet sezona u švicarskom nogometu, malo se šalio prognozirajući tada Miljanićeve Jugoslaviju za prvaka svijeta: »Mogu misliti koliko su jaki kad Jerković u životnoj formi i zrelosti sjedi na klupi...«

Jurica Jerković otkad zna za sebe navija za Brazil:

»I opet ću! Imaju puno novih igrača, jedva čekam. Ali vječni neprijatelj brazilskog baluna je nogomet koji se oslanja na obranu i sreću. To je Italija. Iznimno ih cijenim, ali ne volim. Draži su mi Nizozemci, koji igraju balun i virtuozni su kao i Brazilci po daljinskim udarcima, nešto kao Brazil na europski način.«

Jurica je s Hajdukom uzeo tri prvenstva i pet kupova u sedamdesetima. Kad je Hlevnjak smijenio Vukasa, Jurica je počeo u pionirima 1963., što je simbolično novi most među generacijama: Vukas – Hlevnjak – Jerković. U seniorima je Jerković od 1969. do 1978. odigrao 529 utakmica i postigao 219 zgoditaka te se time kao posljednji uvrstio među deset najboljih golgetera, a po broju nastupa je šesti u povijesti Hajduka: Frane Matošić, Ivica Hlevnjak, Slavko Luštica, Ljubomir Kokeza, Bernard Vukas i Jurica Jerković. U prvih deset dalje spadaju redom Dražen Mužinić, Božo Broketa, Leo Lemešić i Ivica Šurjak.

Za reprezentaciju je igrao više od desetljeća (1970. – 1981.), duže nego za Hajduk, jer je pozvan i za igranja u švicarskom Zürichu. Tako je sudjelovao na svjetskim prvenstvima 1974. u Njemačkoj i 1982. u Španjolskoj, te na prvenstvu Europe u Zagrebu i Beogradu 1976. Nakon Peleova oproštaja i Jerkovićeva pogotka sa 25 metara brazilске novine su objavile izjavu Alberta Carlosa: »Jugoslavenska reprezentacija je onaj igrač s brojem 14.« Taj broj je na utakmici nosio Jurica Jerković.

Za budući nogomet Jurica je simbolično 1975. godine postavio i kamen temeljac na novome Hajdukovom stadionu u Poljudu. Šest godina će igrati u švicarskom Zürichu te jednu u Luganu, gdje je dvije godine proglašavan najboljim strancem švicarskog nogometa. Jedno od rijetkih priznanja je što su ga u Zürichu izabrali i za kapetana momčadi. Bilo je to prvi put u povijesti švicarskog nogometa da je neki stranac izabran za kapetana domaćeg kluba. Jerković se vraća u Split i četiri godine je direktor Hajduka, od 1986. do 1990.